

Vestis quoque sit monachi quæ nuditatem et frigiditatem repellat, non inditi coloris, qua in jactantia elationis, aut in vanitate anima fluctuetur.)

Correxerat hic sciolus quidam *inditi* pro *inditi*.

A Sed rectum, *inditi*, id est ascititii.

Adverte etiam, pleraque quæ cum Ruffino Paschasius habet communia, iisdem fere verbis apud Ruffinum et Paschasium haberi.

DE VITIS PATRUM LIBER OCTAVUS,

SIVE

HISTORIA LAUSIACA,

AUCTORE PALLADIO, HELENOPOLEOS EPISCOPO,
INTERPRETE GENTIANO HERVETO.

IN PALLADII LIBRUM PRÆLUDIA, ET DE EODEM LIBRO ELOGIA.

Lectori.

688 Quod libro primo et secundo præstitimus, ut auctorum, quorum potiores in iis libris partes erant, peregrinationes sub unum aspectum ex Annalibus illustrissimi cardinalis Baronii exhiberemus, idem hic præstare conabimur. Accipe igitur Palladii peregrinationem, per annos et loca aliquo modo generatim digestam. Nam reliqua minuta et particulares conventus in ipsius textu leges. Subjunxi et Melaniæ junioris varias protectiones, ad lucem Palladii, qui obiter tantum quædam de ejus itinere insinuat. De Melania seniore, cujus etiam Palladius meminit, habes fuse supra in præludiis ad librum secundum, cum de Ruffini, qui ejus libri vel auctor, vel interpret est, peregrinatione egimus, quem Melaniæ lateri comitem hæsisse, et peregrinationis ejus fuisse socium, statuit Baronius.

PEREGRINATIO

PALLADII, HELENOPOLEOS EPISCOPI.

Profectio Ægyptiaca.

Anno Christi 388. Baron., t. IV, ad eum an. —

689 Hoc eodem anno [Christi 388, Siricii papæ 4, Valentiniani 13, Theodosii 10 imp.], sub consulatu videlicet Theodosii secundo, Palladius Galata, ut ipse testatur (*Pallad., in Lausiaca., cap. 4*), Alexandriam petiit: qui tum ex iis quæ ibi eremum Ægypti peragratus vidit, tum ab aliis audivit, scripsit postea commentarium ad Lausum præfectum; quam ob causam eundem librum interdum Lausiaca (a) appellarunt, cui et titulus ille præfixus alicubi reperitur, ut Paradisus Heraclidis (b) nominetur. Mansit hic in eremo cum Evagrío Pontico aliquot annis (de triennio ibi confecto ipse meminit (*Pallad., cap. 12*). Porro Evagríi Pontici consuetudine, Origenis erroribus imbutus est.

PATROL. LXXIII.

B Mirati sumus (c) aliquem dubitare num hic Palladius idem sit cum illo quem fuisse natione Galatam et professione Origenistam sanctus Hieronymus tradit; cum idem ipse Palladius eo commentario id profiteatur his verbis (*Pallad., cap. 22*): « Respondi me esse peregrinum, et de Galatiæ partibus venire, et unum ex Evagríi fratribus esse confessus sum. » Hæc ipse. Porro ambos, Palladium scilicet et Evagríum, Origenis erroribus fuisse corruptos, non obscure tum Hieronymus tum etiam Epiphanius affirmarunt.

Palladius igitur Evagrío inhærens, ejusdem quoque morbi contagione contabuit; de quo Hieronymus adversus Pelagianos agens, hæc habet: « Palladius, servilis nequitia, eandem hæresim instaurare conatus est, et novam translationis Hebraicæ mihi calumniam struere: num et illius ingenio nobilitateque invidimus? nunc quoque mysterium iniquitatis operatur (*Hieron., præm. advers. Pelag.*), » etc. Ob

quam etiam causam sanctus Epiphanius eundem in Palestina ista decentem deplorans, ait: « Palladium vero Galatam, qui quondam nobis charus fuit, et nunc misericordia Dei indiget, cave; quia Origenis hæresim prædicat et docet, ne forte aliquos de pupula tibi credito ad perversitatem sui inducat erroris (Apud Hieron., *epist.* 60). » Hæc ipse scribens ad Joannem Jerosolymitanum episcopum, cum idem Palladius jam deseruisset eremum Nitriæ, et morbi causa, ut ipse testatur (*Pallad., in Lausiac., cap.* 22), abiisset in Palestinam; ubi aliquandiu moratus hæreses docebat Origenis, quem cavendum Epiphanius Joannem ejus loci episcopum quam primum admonuit. Cum vero Origenistarum nullum alium nominet, nisi Palladium, certe, et si alii essent eadem labe conspersi, tamen non alium quam ipsum id muneri subuisse, ut Origenis deliramenta doceret, satis apparet. Quamobrem Origenistam illum, quem sanctam Paulam temptasse Hieronymus scribit, nequidem certe præter Palladium tunc in Palestina morantem fuisse conspicio, de quo ista in ejusdem Paulo epitaphio habet (*Hieron., epistola* 27): « Tangam ergo breviter, quo modo hæreticorum cænosos devitaverit lacus, et eos instar habuerit ethnicorum. Quidam veterator callidus, atque, ut tibi videbatur, doctus et sciolus, me nesciente cœpit ei proponere quæstiones, et dicere: Quid peccavit infans, ut a dæmone corripitur? In qua ætate resurrecturi sumus? si in ipsa qua morimur, ergo nutricibus post resurrectionem opus erit; si in altera, nequaquam erit resurrectio mortuorum, sed transformatio in alios. Diversitas quoque sexus maris et femine erit, aut non erit? Si erit, sequentur **690** et nuptiæ, et concubitus, sed et generatio; si non erit, sublata diversitate sexus, eadem corpora non resurgent; *aggravat enim terrena habitatio sensum multa cogitantem* (*Sap.* 1x); sed tenuia erunt, et spiritualia, dicente Apostolo: *Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale* (*I Cor.* xv). Ex quibus omnibus probare cupiebat rationales creaturas ob quædam vitia et antiqua peccata in corpora esse delapsas, et pro diversitate et meritis peccatorum, tali vel tali conditione generari, ut vel corporum sanitate gauderent, et parentum divitiis ac nobilitate, vel in morbidas carnes et domos inopum venientes, pœnas pristinorum luerent delictorum, et præsentis sæculo atque corporibus quasi carcere clauderentur

« Quod cum audisset, et ad me retulisset, indicans hominem; mihi que incubisset necessitas nequissime viperæ ac mortiferæ bestię resistendi, de quibus Psalmista commemorat, dicens: *Ne tradas bestiis animas confitentium tibi* (*Psal.* lxxv); et, *Increpa, Domine, bestias calami, quæ scribentes iniquitatem, loquuntur contra Dominum mendacium, et elevant in excelsum os suum* (*Psal.* lxxvi); conveni hominem, et orationibus ejus, quam decipere nitēbatur, brevi interrogatione conclusi, diceus, » etc. Refert disputationem tunc cum eo habitam, atque ad postremum addit: « Ex quo die ita cœpit Paula hominem dete-

stari, et omnes qui ejusdem dogmatis erant, ut eos voce publica hostes Domini proclamaret. » Hæc Hieronymus. Sic igitur a sancto Hieronymo confutatus Palladius, in ipsum stylium convertit, atque primum hæc de Paula adversus eundem sanctum Hieronymum in suo commentario ad Lausum effudit: « Multas seminas vidi, plurimasque tam viduas quam virgines novi, inter quas Paulam Romanam, matrem Toxotii, feminam ad genus vitæ, quod est secundum spiritum, dexterrimo ingenio: cui quidem, quo minus ei se daret, impedimento fuit Hieronymus quidam genere Dalmata, qui mulierem optima indole ad genus vitæ perfectum, cum in eo multos, ne dicam omnes, longissimo post se intervallo videretur posse relinquere, ipse invidia motus ad suum peculiare vivendi institutum pertraxit. Ejus filia nomine Eustochium in Bethleem vitam adhuc monachalem exercet: quam quidem ego nunquam allocutus sum; cæterum fertur insigni esse pudicitia, et regere societatem virginum quinquaginta (*Pallad., in Lausiac., cap.* 29). » Hæc Palladius; mansisse autem ipsum in Palestina saltem usque ad annum trecentesimo nonagesimum secundum, inferius dicemus ex epistola Epiphani ad Joannem.

Profectio in Bithyniam.

Anno Christi 392. Baron., t. IV, ad an. Christi 388. — At quid postea de Palladio? Accidit quidem ut recedens e Palestina in Bithyniam, catholici hominis personam induerit, et inter Catholicos consuevit, postea in Joannis Chrysostomi episcopi Constantinopolitani se amicitiam insinuarit. Et unde hoc, inquit, de consuetudine cum Joanne accepisti? Ex eo potestimum, quod favit eidem Joanni Chrysostomo; cui quidem non communionem catholicam tantummodo conjunctus, sed et eidem fuit tolerantia malorum propinquus; nam quæ ob ejusdem Joannis defensionem passus est, his verbis ipse declarat: « De Palestina autem ad provinciam Bithysiam veni, in qua nescio quo modo, utrum studio hominum, an voluntate divina (hoc Deus novit) episcopus ultra meritum meum factus sum. In qua tempestas illius, quæ sub sancto Joanne commota est, interfui malis, et per decem menses in obscurissima cellula occultatus, cœpi illius sancti dicta reminisci (*Pallad., in Lausiac., c.* 22), » etc.

Profectio in Asiam.

Anno Christi 400. Baron., t. V, ad eum annum. — Anno Christi 400, Anastasii papæ 5, Arcadii et Honorii imp. 6, synodus est habita Constantinopoli xxii episcoporum in causa Asianorum episcoporum, cum Antonini episcopi Ephesini causa examinata est, et **691** Palladius cum duobus aliis in Asiam destinatus (*Pallad. in Dial.*). De qua re ita Palladius, ut quisquis auctor, in dialogo de rebus Joannis Chrysostomi: « Consilioque synodi præsentis habito, quosdam ex præsentibus episcopis in Asiam mittit ad testes interrogandos. Tres enim ex omnibus electi sunt, Syncretius Metropolitanus, Hesychius Opariensis, et Palladius Helenopolitanus. His dederat syno-

das in mandatis ut qui intra duos menses non occurrisset Hypæpis Asiæ civitatis ad sua tuenda jura, quod vicini essent et qui arguebantur, et episcopi reliqui a Syncretio sociisque judicandi, excommunicatus esset. Descenderunt igitur Smyrnæ prænominati episcopi Syncretius et Palladius: Hesy chius enim, quæd faveret Antonino, finxit se valetudinarium. Significaveruntque continuo per litteras utrisque partibus adventum suum, ut concurrentes in memoratam civitatem, implerent quæ polliciti fuerant.

Illi ante judicium adventum amicitias inierant, partim persuasi auro, partim jurejurando constricti. Congregati igitur in ipsa civitate, iudices ludere se posse putabant dilatione testium, quasi peregre profecti essent ob varias causas. Ad hæc iudices accusatorem rogant, intra quos dies adducturus esset testes, se expectaturos pollicentes. Ratus ille eos acri inclementiam ferre graviter, ac per id velle discedere (erat enim fervor æstivi solis) intra quadraginta dies producturum promittit testes; alias pœnæ canonum sua se sponte subicit. Expectavere iudices quadraginta dies: cum ille ad inquirendum dimissus testes, omisit hoc interim, et Constantinopolim venit, illicque delituit. Ubi vero nusquam comparuit, scripsere iudices omnibus Asiæ episcopis, denuntiantes excommunicatum, sive ut desertorem, sive ut detractorem. Post hæc alios quadraginta dies persistentes, cum ille minime appareret, Constantinopolim redire. Illic invento Eusebio, ei quæ gesserat exprobrant. Rursus ille infirmitatem corporis allegans, pollicetur testes exhibiturum.

Profectio Romana.

Anno Christi 404. Baron. t. IV, ad annum 308, et t. V, ad an. 404. — Quo etiam tempore, cum vigeret vehementior in eundem Chrysostomum persecutio, ex Oriente recedens, Romam se contulit ad Innocentium, a quo una cum aliis exceptus est. Et unde hæc dices. Testatur id ipse, cum de Piniano atque ejus conjuge Melania juniore, a quibus exceptus in urbe fuit, sermonem habens, hæc ait: « Ne nobis quidem certe, cum plurimi simul essemus, qui Romam propter beatum episcopum Joannem perrexeramus, exigua præstituerunt; sed dum in illis partibus degeremus, officiosissimo nos susceperunt hospitio, largissimisque sumptibus, cum inde proficeremur, honoraverunt (*Pallad., in Lausiac., cap. 49.*) » Hæc ipse.

Quando autem id acciderit (d), expressum habes in dialogo de rebus ejusdem sancti Joannis a his verbis: « Vix mensis effluerat, eum Palladius quoque episcopus Helenopoleos (est enim Helenopolis civitas in Bithynia, de qua superius) absque litteris venit, qui et ipse fugisse dicebat vesaniam principum; expressus autem atque signantius enarravit omnia, ipsumque exemplar edicti protulit, » etc. Licet hunc, de quo agitur, Palladium diversum ab illo esse oporteat qui in eo dialogo interloquitur; etenim tunc primum Romam se venisse dicit, cum sub Zosimo papa

* Exstat tom. I Joan. Chrys., edit. Paris., col. 10.

A pro pace Ecclesiarum ea functus est legatione. Sed quid tandem? Ipsum foris pro tempore mutasse personam potius, quam animum impietate refertum, non leve argumentum est, quod eo libro, quem post eas turbas conscriptum ab eo constat (nam in eo meminit de Melaniæ obitu, qui contigit post urbis Romæ excidium) Origenistas complures laudavit, ipsumque Evagrium Origenis erroribus infamatum ad cælum evertisse.

Palladii secundus Romam cum Cœlestio in causa Pelagii hærestiarchæ adventus.

Anno Christi 417. Baron., tom. V, ad eum annum.

— 692 Quadringentesimus decimus septimus Christi annus [Innocentii papæ 16, Honorii 23, Theodosii 10, imp.] Honorio Augusto undecimus et Constantio secundum consulibus aperitur: quo Pelagius hærestiarchæ, cum accepisset non esse receptam ab Innocentio Romano pontifice purgationem suam habitam in concilio Palæstino, sed priori apud eum astrictam teneri damnatione, ut eum falleret, omnem adhibuit fallendi artem; etenim ipse ad Innocentium papam litteras dedit, quibus profiteretur se vere esse catholicum. Dedit et alias de hoc ipso Praylius Jerosolymitanus, quibus legitime factam Pelagii purgationem significaret. Adjectum ut una cum his mitteretur Romam, qui æque esset hæresis infamatus Cœlestius ejus discipulus suam causam acturus et accusatores ad sedis apostolicæ iudicium, quasi calumniis exagitatus, provocaturus; quo declararet se non aliter credere quam quod catholica teneret Ecclesia.

C Quantum autem (e) opinari licet, cum his omnibus et ad hæc omnia videtur etiam legatus fuisse Palladius Galata episcopus Helenopolitanus, quem Pelagio favisse, testificatione sancti Hieronymi superius dictum est. Ipse enim Palladius in dialogo quem scripsit de rebus sancti Joannis Chrysostomi, ipso ejus exordio sese testatur venisse Romam sub Zosimo papa.

Palladius Galatæ ab Hieronymo impudicitia notatus.

Baron., t. V, ad annum Christi 413. — Porro quod in eam dementia asperbus iste (Pelagius) elatus fuerit, ut assereret esse hominis, vi liberi arbitrii non tantum non peccare, sed etiam non tentari, hinc ipse Hieronymus ex persona Pelagii, ejusque verbis hæc ait: « Alii clausi cellulis, et feminas non videntes, quia miseri sunt, et verba mea non audiunt, torquentur desideriis; ego etiam, si mulierum vallor agminibus, nullam habeo concupiscentiam; de me enim dictum est: *Lapides sancti voluntur super terram (Zachar. ix)*; et ideo non sentio, quia liberi arbitrii potestate Christi trophæum circumfero (*Hieron., contra Pelag. l. II.*) » Hujusmodi plane hæreticos visus est idem sanctus Hieronymus alibi suggillasse, dum ait: « Si nota fecissent verba mea populo meo, non blandientes eis, et adulatione perdentes, ut dicerent: Non habetis peccata, perfectam justitiam possidetis, sanctitas et pudicitia atque justitia in vobis tantummodo reperiuntur; et ego non tradidissim eorum

in immunditiam et ignominiam, ut facerent quæ non conveniunt, et sequerentur cogitationes suas pessimas. Contemplemur hæreticos, quomodo semel desperantes salutem, gulæ se tradant et deliciis; vescantur carnibus, frequentes adeant balneas, musco fragrent, unguentis variis delibuti, quærant corporis pulchritudinem (*Hieron., in Jeremiam, lib. iv, c. 23*), etc.) Perstringens in hunc modum sanctus Hieronymus Pelagium atque Pelagianos, et haud dubium inter alios suggillat Palladium Galatam episcopum Helenopolis in Bithynia, de quo sæpe superius, cujus disertis verbis meminit in præfatione in eosdem libros adversus Pelagium scriptos, quod cum versari soleret assidue cum feminis religiosis, magna tamen factantia gloriaretur, quod omnis esset penitus concupiscentiæ expers. Ita quidem ipse, cum præsertim in Ægypto, visitans monachos, junctus feminis peregrinaretur. Quo nomine redargutus est etiam per epistolam 693 ab Isidoro Pelusiota, dignam illam quidem quæ hic recitetur, utpote tanti viri profuturum omnibus monumentum. Sic enim se habet (*Isidor., epist. 284, lib. II*):

« Palladio episcopo.

« Mulierum congressus, vir optime, quantum fieri potest, fuge. Nam eos qui sacerdotii munere funguntur, sanctiores ac puriores illis esse oportet qui ad montes se contulerunt. Siquidem illi et sui, et plebis; hi autem sui duntaxat curam gerunt. Atque illi in hujusmodi dignitatis fastigio collocati sunt, omnesque vitam eorum perscrutantur et explorant; hi autem in spelunca sedent, aut sua vulnera curantes, aut vitia obtegentes, aut etiam coronas sibi ipsi texentes. Quod si etiam, ut cum illis congregiaris, necessitas aliqua te obstringat, oculos humi dejectos habe, atque ipsas quoque, quoniam pacto spectandum sit, doce; non enim duntaxat docendum est quoniam modo cernere oporteat, sed etiam, ut oportet, cernere. Cumque pauca quæ ipsarum animo astringere atque illustrare queant, locutus fueris, statim evola, ne forte diuturna consuetudo vires tuas emolliat et infringat, atque velut horrendum quemdam et elatum leonem nacta, comam quidem quæ leonem vere leonem efficit, regiamque dignitatem ipsi conservat, amputet; dentes autem eripiat, atque ungues (quorum adminiculo robustissimas etiam feras vincit) evellat, ac deinde deformatum ac ridiculum redditum, animal inquam illud horrendum ac intolerandum ac vel solo rugitu montem percellens, pueris etiam se illudendum præbeat.

« Quod si a mulieribus honore affici cupis (maxime quidem hoc spirituales virum haudquaquam decet), ut ut autem res se habeat, nihil tibi cum feminis commercii sit, ac tum ab illis honorem conserquis. Tum enim hoc præsertim nobis aderit, cum a nobis minime quæretur. Solet enim quivis eos quidem a quibus colitur ac delinitur aspernari; eos autem a quibus assentatione minime demulcetur, admiratione prosequi. Ac muliebris natura huic potissimum affectui obnoxia est. Intolerandam enim se

A præbet, cum quis ipsi blanditur; ac contra eos omnium maxime suspicit et admiratur, qui majore libertate præditi sunt, amplioreque auctoritate apud eas utuntur.

« Quod si te frequenter cum ipsis versari, nec ullo inde detrimento affici dixeris, id quidem fortasse mihi persuaderi sinam. At illud item velim omnibus fidem adhiberi, aquis lapides extenuari, ac rupem aquæ guttis continenter cadentibus excavari dicunt. Quorum verborum hujusmodi sensus est: Quid rupe durius fingi queat? Quid item aqua mollius, et quidem aquæ guttula? Et tamen assiduitas naturam vincit. Quod si natura, quæ ægre dimoveri potest, dimovetur, idque quod minime habebat perperitur, qua tandem ratione voluntas, quæ facile movetur, a consuetudine non vincatur et evertatur?»

Hucusque Isidorus optima ratione et exemplo destruens quod assererent illi, voluntatem nostram cui natura posse, si velit, evitare peccatum absque gratiæ adminiculo, imo nec etiam posse tentari si nolit, quandoquidem docuit Isidorus vinci assiduitate naturam.

PEREGRINATIO

MELANIÆ JUNIORIS ET PINIANI MARITI CUM ALBINA MATRE.

Profectio in Scitiam.

Anno Christi 408. *Baron. l. V, ad eum annum.* — 694 Hoc item anno [Christi 408, Innocentii papæ 7, Honori 14, Theodosii 1, imp.] qui urbis obsidionem præcessit, Melania Romana vidua, de qua sæpe superius mentio facta est, antiqui vaticinii ante annos quadringentos (ut ait Palladius) editi memor, distractis prædiis, una cum Melania nepte, Pinianoque ejusdem Melaniæ viro, et Albina nuru, evasura cum illis imminentem urbis cladem, Roma recedens, [per Siciliam] Jerosolymam se iterum contulit, ubi post dies quadraginta ex hac vita migravit. Hæc ex Palladio (*Pallad., in Lausiæ. cap. 53*).

Profectio in Africam ac primo Carthaginem et Tagastam.

Anno Christi 409. *Baron. l. V, ad eum annum.* — Hoc ipso anno [Christi 409, Innocentii papæ 8, honorii 15, Theodosii 2, imp.] Pinianus v. c., una cum Melania seniore, et Melania juniore conjuge, atque socru Albina junioris matre Melaniæ, cum, anno superiori, distractis bonis quæ Romæ et in Italia habebat, adnavigasset Carthaginem, ibi ex congestis pecuniis locupletans ejus Ecclesiæ pauperes, inde ad sanctum Alypium Tagastam profectus est (*Palladius, in Lausiæ., c. 9*). Ad quos omnes sanctus Augustinus, cum primum eorum adventum audisset, litteras dedit, quibus se excusat quod propter ingruentem duram hiemem, et statum Hippo-nensis Ecclesiæ titubantem, ad eos invisendos minime accedere valuisset. Exstat ipsa epistola, cujus est titulus ad Albinum, Pinianum, et Melaniam (*August., epist. 227*): sed pro Albino, Albinam (f), restituendum puto, quod ejus nominis femina ejus-

dem Piniani socras una cum ipsis profecta est in Africam, ut tum ex Palladio, tum ex ejusdem Augustini testificatione satis apparet.

Tagastæ autem cum esset Pinianus, effusa munificentia adeo ecclesiam illam locupletavit, ut nonnullorum in ejus episcopum Alypium invidiam moverit, prout sanctus Augustinus in epistola ad eum scripta testatur, et ipsa Acta sanctæ Melaniæ his verbis fidem faciunt: « Civitas autem in qua versabantur appellabatur Tagastæ; in qua erat sacrum templum et sacerdos dicendi peritus, et qui oratione multos poterat inducere ad salutem, nomine Alypius; cum quo versantes, sacra meditabantur eloquia. Templum vero in quo agebat Alypius admodum munifice et aureis ornamentis et lucidis gemmis et plurimis ditavit agrorum proventibus. Ab eis quoque sunt ædificata duo monasteria, quibus satis dedit opum atque proventuum; quorum alterum quidem habebat chorum virorum numero octoginta, alterum autem habebat virgines quæ erant numero centum et triginta (*Epist. 224; Metaph., die 31 Januarii.*) » Hæc de collatis ecclesiæ Tagastensi a Piniano muneribus.

Profectio Hipponensis.

Baronius, tom. V, ad an. Christi 499. — Placuit autem Piniano una cum Melania Hipponem proficisci ad invisendum sanctum Augustinum ibi agentem episcopum. Comitatus est eos 695 Alypius; qui et timentem Pinianum, ne cogere ab Augustino presbyter ordinari, nunquam id eventurum fore, securum reddidit; nam de ea re fidem Augustini id pronittentis acceperat. Accidere namque consuevit (quod et superius, de Paulino cum egimus, dixisse meminimus) ut cum aliquis religione insignis cæteris emineret Christianis, is licet conjugatus esset, solet interdum in ecclesia a fidelibus rapi, et tradi episcopo ordinandus, conjuge quoque pari cum viro voto continentiam profitente, ut inter alia, quod de Paulino atque Tharasia præcessit; enarratum exemplum ostendit. Pinianus itaque id fortasse subodoratus, retardabat accessum; sed Alypii promissione securus, Hipponem ad eundem sanctum Augustinum se contulit. Ubi cum esset, atque id minus expectaretur, factum est ut dum synaxis in ecclesia haberetur, antequam catechumeni ex more dimitterentur, fidelis populus, facio impetu, Pinianum ne effugeret obsiderent, postulantes eum ordinari debere presbyterum. Quæ res Alypio fidejussori admodum displicuit; ipseque Pinianus et Albina socrus id perindigno tulerunt animo, id totum ex sententia Augustini factum existimantes: quomobrem nonnihil in eum iidem commoti sunt, atque in primis Alypius. Quomodo autem res se habuerit, sanctus Augustinus datis ad eos litteris, cum statim recessissent Hipponem, Tagastamque reversi essent, significavit, cum se excusavit, atque nihil se consensio factum pluribus declaravit.

Scribens enim ad Albinam Piniani socram, quam tamen appellare consuevit ejus matrem, ad sui de-

fensionem, prolixam satis dedit epistolam, ejus querelis et suspicionibus male conceptis in omnibus satisfaciens, cum in hæc verba exorditur (*August., epist. 225*):

« Dolorem animi tui, quem te scribis explicare non posse, consolari æquum est, non augere; ut si fieri potest, sanemus suspiciones tuas, non ut eis pro nostra causa succensendo venerandum cor tuum et Deo dicatum amplius perturbemus. Sancto fratri nostro, filio tuo Piniano nullus ab Hipponensibus mortis metus ingestus est, etiam si forte ipse tale aliquid timuit. Nam et nos metuebamus, ne ab aliquibus perditis, qui sæpe multitudini occulta conspiratione miscerentur, in violentam prorumperetur audaciam, occasione seditionis inventa, quam velut justa indignatione concitaret. Sed sicut postea audire potuimus, nihil tale a quoquam dictum est vel molitum; sed vere in fratrem meum Alypium multa contumeliosa et indigna clamabant: a quo tam ingenti reatu utinam per illius orationes mereantur absolvi. Ego autem post primos eorum clamores, cum eis dixissem de illo invito non ordinando, qua jam promissione detinerer; atque adjecissem quod si mea fide violata illum haberent presbyterum, me episcopum non haberent, ad nostra subsellia, relicta turba, redieram. Tum illi aliquantulum inopinata mea responsione cunctati atque turbati, velut flamma vento paululum pressa, deinde cœperunt multo ardentius excitari, existimantes fieri posse ut vel mihi extorqueretur illud non servare promissum, vel me tenente promissæ fidem, ab alio episcopo ordinaretur. Dicebam ego quibus poteram, qui ad nos in apsidem honoratioris et graviore ascenderant, nec a promissæ fide me posse dimoveri, nec ab alio episcopo in ecclesia mihi tradita, nisi me interrogato ac permittente, posse ordinari. Quod si permitterem a fide nihilominus deviam. Addebam etiam nihil eos velle, si ordinaretur invitus, nisi ut ordinatus abcederet. Illi hoc posse fieri non credebant.

« Multitudo vero pro gradibus constituta, horrendo et perseverantissimo clamorum fremitu in eadem voluntate persistens, incertos animi consilique faciebat. Tunc illa in fratrem meum (Alypium scilicet) indigna clamabantur; tunc a nobis graviora timebantur. Sed quamvis tanto motu populi et tanta perturbatione Ecclesiæ permoverer, nec aliud constipationi illi dixissem, nisi eum me invitum ordinare non posse; nec sic tamen adductus sum qui et hoc promiseram non me fuisse facturum, ut aliquid ei de suscipiendo 696 presbyterio suaderem. Quod si persuadere potuissem, non jam ordinaretur invitus. Servavi utriusque promissionis fidem, non solum illius quam jam populo patefeceram, verum etiam illius in qua uno teste, quantum ad homines attinet, detinebar. Servavi, inquam, fidem promissionis, non jurationis in tanto periculo; quod licet falso, sicut postea comperimus, metuebatur; omnibus tamen, si quid esset, communiter impendebat, et erat metus ipse communis, ac per ecclesiam in qua erant

maximè metuens abscedere cogitabam. Sed metuendum fuit ne magis, me absente, tale aliquid facerent et reverentia minor et dolor ardentior. Deinde sic cum fratre Alypio discederem per populum constipatum, cavendum fuit ne quisquam in eum manum mittere auderet. Si autem sine illo, quæ frons esset existimationis, si quid ei fortassis accideret, et viderer eum propterea deseruisse, ut forenti populo traderetur?

Inter hos æstus meos, gravemque mœrorem et nullius consilii respirationem, ecce repente atque inopinate sanctus filius noster Pinianus mittit ad me servum Dei, qui mihi diceret eum se velle populo jurare, quod si esset ordnatus invitus, ex Africa discederet: omnino credè existimans eos, quandoquidem pejerare non posset, non jam ulterius instructuosa perseverantia clamatores, ad expellendum hinc hominem, quem saltè habere deberemus vicinam. Mihi autè, quia videbatur vehementiorem eorum dolorem post hanc jurationem fuisse metuendum, apud me tacitus habui; et quia simul petierat ut ad eum venissem, non distuli. Cum mihi dixisset hoc ipsum, continuo et illud adjunxit eidem jurationi, quod mihi, dum ad eum pergo, per aliam Dei servum mandaverat, de presentia scilicet sua, si ei clericatus sarcinam volenti nullas imponeret, nimirum non discessurum Hipponè, si sic liber absque nexu clericatus esse diceretur.

Hic ego in tantis angustiis, quasi aura respirante, recreatus, nihil ei respondi; sed ad fratrem Alypium gradu concitatorè perrexi; eique quid dixerit, dixi. At ille (ut existimo) devitans ne quid se auctore fieret, unde vos putabat offendit: hinc me (inquit) nemò consulat. Quò audito, ad populum tumultuantem perrexi; factoque silentio, quid promissum esset, cum promissione etià jurationis aperui. Illi vero, qui solum ejus presbyterium cogitabant atque cupiebant, non ita ut putabam quod oblatum fuerat acceperunt; sed inter se aliquantulum missitantes, petiverunt ut adderetur eidem promissioni atque jurationi, ut si quando illi ad suscipiendum clericatum consentire placuisset, non nisi ipsa Hipponènsis ecclesia consentiret. Retuli ad eum, sine dubitatione annuit. Renuntiavi illis, lætati sunt, et mox jurationem pollicitam poposcerunt. Reverti ad illum nostrum Pinianum, eumque inventi fluctuantem quibusnam verbis comprehendi posset illa cum juratione promissio, propter necessitates irruentes, quæ possent eum ut abscederet cogere. Simul etiam quid timeret ostendit, ne quis irruisset hostilis incursus, qui esset discessione vitandus. Volebat addi sancta Melania et aeris morbilli causationem, sed illius responsione reprehensa est. Ego autem dixi gravem ab illa et non contemnendam causam necessitatis ingestam, quæ cives etiam emigrare compelleret; sed si hæc populo dicerentur, timendum esse ne male nos ominari viderentur; si autem sub necessitatis nomine fieret excusatio, non nisi fraudulentam necessitatem putari.

Placuit tamen ut de hac re populi animum exploraremur, et nihil aliud quam quod putaveramus inve-

nimus. Nam cum ejus verba a diacono dicta recitentur, et omnia placuissent, ubi nomen interpositæ necessitatis insonit, continuo reclamatum est, promissioque displicuit, tumultu recrudescente, et nihil aliud quam fraude secum agi, populo existimante. Quod cum sanctus filius noster Pinianus vidisset, fuisse inde auferri nomen necessitatis; rursumque ad lætitiâ populis remeavit. Et cum lassitudinem excusantem, sine me ad plebem accedere noluit, simul accessimus. Dixit ei quæ a diacono audita erant se firmandas, se jurasse, eaque se esse facturum, continuoque omnia eo tenore quo dictaverat prosecutus est. Respondit ei Deo gratias, et petitum ut totum scriptum subscriberetur. Dimisitque catechumenos, continuoque scriptum subscripsit. Deinde peti cepimus nos **697** episcopi, non vocibus populi, sed tamen a populo per honestos fideles, ut nos quoque subscriberemus. At ubi cepti subscribere, sancta Melania contradixit. Miratus sum quare tam sero, quasi promissionem illam et jurationem nos, non subscribendo, facere possemus infectam. Sed tamen obtinueram; ac sic remansit mea non plena subscriptio, nec ultra nobis quisquam ut subscriberemus putavit instandam. Hæc sanctus Augustinus.

Reditus Tagastam.

Baron. l. V, ad annum Christi 409.—Pinianus autem, quod quæ per vim et metum pollicitus esset, se obligatum minime teneri probe sciret, sequenti die clam una cum suis Tagastam reversus est. Quid autem tum populus Hipponensis cum rescisset, Augustinus refert in eadem epistola ad Albina alio scripto se significasse; nam ait: « Qui autem allo die, postquam ipsum discessisse didicerunt, fuerint motus, vel linguæ hominum, quantum satis arbitratus sum, sanctitati vestræ per commonitorium intimare curavi. Quisquis itaque vobis contraria his quæ narravi forte narravit, aut mentitur, aut fallitur (*Aug., epistola 215*). » Hæc ipse.

Quod autem Albina litteris conquesta esset primum adversus Augustinum, quod ad ferendum Pinianum induxisset; quodque etiam illa suggillaret populum Hipponensem amore illectum pecuniæ virum prædivitæ sibi vendicare satelisse: cum ex his ex obliquo Augustini facta impeteretur, idem Augustinus cum pro se tum pro populo eadem epistola excusationem **D** attexnit. Et inter alia illud inculcat, se olim civem Tagastensem eandem vim ab Hipponensi populo passum esse, non alia quidem ex causa illis ad id agendum impulsis, quam pietatis, ut quem virum frugi putarent, eundem presbyterum sibi præficerent.

Sed jam ipsum audiamus: « Quomodo ergo (inquit) dictis hoc eos fecisse turpissimo appetitu pecuniæ? Primum quia ad plebem, quæ clamabat, omnino non pertinet. Sicut enim plebs Tagastensis, de his quæ consulistis Ecclesiæ Tagastensi, non habet nisi gaudium boni operis vestri; sic et Hipponensis, et cujuslibet alterius loci, ubi de mammona iniquitatis Domini præcepta fecistis, vel estis ubiennque facturi. Non ergo populus, ut de tanto viro Ecclesiæ consula-

ret suæ, ardentissime flagitans, suum pecuniarium quæsit commodum a vobis, sed vestrum pecuniæ contemptum dilexit in vobis. Nam si in me dilexerunt quod audierant, paucis agellulis paternis contemptis, ad Dei liberam servitute[m] me fuisse conversum; neque in hoc inviderunt Ecclesiæ Tagastensî, quæ carnalis patria mea est; sed cum illa clericatum mihi non imposuisset, quando potuerunt, habendum invaserunt: quanto flagrantius in nostrò Piniano amare potuerunt tantam mundi hujus cupiditatem, tantas opes, tantam spem, tanta conversione superatam atque calcatam?

Ego quippe secundum multorum sensum comparantium semetipsos sibimetipsis, non divitiis dimissis, sed ad divitiis videor venisse. Vix enim vigesima particula res mea paterna existimari potest in comparatione prædiorum Ecclesiæ, quæ nunc ut dominus existimor possidere. Cum e contra qui in Ecclesia Africana ad presbyteratum asciti essent, fuerint prædivites; unde subdit: « In qual bet autem maxime Africanarum Ecclesiarum hic noster, non dico presbyter, sed episcopus sit, comparatus pristinis opibus suis, etiam si animo dominantis egerit, pauperrimus erit. Multo ergo liquidius et securius in hoc anatur Christiana paupertas, in quo nulla rerum ampliorum potest putari cupiditas. Hoc accendit animos populi, hoc in illam violentiam perseverantissimi clamoris erexit. Non eos turpis cupiditatis insuper accensemus; sed magis bonum, quod ipsi non habent, saltem in aliis diligere sine crimine permittamus. » Hæc et alia plura ad excusationem Ingerit Augustinus.

Sed et quod Alypius, sicut Albina, idem sentiret de Hipponensibus, eosdem nimirum amore pecuniæ vim inferre conatos esse Piniano; quodque ambo ejusdem sententiæ essent, nullius esse vigoris præstitum juramentum vi atque metu **698** extortum; idem sanctus Augustinus, sicut ad ipsam, ita etiam ad Alypium adversus hæc ipsa litteras dedit (*Ang., epistola 124*), quibus sane apparet hæc inter eos non sine mutua offensione fuisse transacta, sed cito charitas omnem abstersit obductam ex ejusmodi altercatione rubiginem.

Profectio Jerosolymitana.

Baron., t. V. ad annum Christi 419. — Sed et illud ex eadem sancti Hieronymi epistola velim observes, ipsum non Paulæ neptis tantum nomine eisdem Augustino atque Alypio episcopis salutem impertire, sed nomine etiam Albinae, Piniani, atque Melaniæ, quos ante septem annos diximus versatos in Africa, et postea una simul venisse Jerosolymam. Ait enim (*Hieron., epistola 79*): « Sancti filii communes Albinus [Albina], Apinianus [Pinianus], et Melania plurimum vos salutant. » Hæc ibi. Verum pro Albinus, Albina, et pro Apinianus, Pinianus restituendi sunt; nisi præter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius. Sed quando, inquit, hi Jerosolymam pervenerunt? ante triennium. Et ne putes nos agere conjectura, vel di-

vinare; habes id ipsum expresse demonstratum in rebus gestis ^A ejusdem Melaniæ junioris, ubi eadem dicatur eadem annis septem in Africa commorata, si repetas tempus ejus Romæ illuc profectio[n]is, quam accidisse diximus anno qui præcessit urbis cladem, nempe quadringentesimo nono; et ab eo tempore numeres septem illos annos, invenies utique ante triennium (ut dictum est) ipsam ac ejus socios Jerosolymam pervenisse, et una cum ea Albinam matrem Melaniæ junioris, ut ejus Acta testantur; fuisse namque hanc Albinam nomine conjugem filii Melaniæ senioris, Palladius docet (*Pallad., in Lausiac., cap. 53*).

Ab ipso autem Jerosolymam adventu post dies quadraginta defunctam esse Melaniam seniorem, Palladius tradit (*Idem, c. 47*), licet de aliis nullam habeat mentionem; quos dum ait inferius (*Idem, c. 49*) vitam duxisse in Campania et Sicilia, plane ignorasse visus est ex Augustino certum reddi eosdem in Africa degisse; nescisse pariter ex sancto Hieronymo palam fieri eosdem Jerosolymam profectos esse: quæ omnia pluribus testantur Acta sanctæ Melaniæ junioris. Quin etiam ex eodem sancto Augustino constat hos cum Jerosolymam pervenissent, et Pelagium ibi agentem invenissent, ipsum admonuisse ut ea omnino damnaret quæ ab Orthodoxis adversus eum objicerentur; ipsum autem, velut eis obtemperantem, scripsisse anathematum adversus illos errores qui ab Occidentalibus in eum objecti essent; sed quam dolose quamque veteratorie sanctus Augustinus aperuit. Sed accipe modo quid ipse de his cum Pelagio agentibus scriptis tradat: « Scripsistis mihi cum Pelagio vos egisse, ut quæcumque adversus eum dicerentur, scripto damnaret; eumque dixisse, audientibus vobis: Anathemo (*August., de Christi gratia, l. 1, cap. 1*), etc. Miserunt autem dicta a Pelagio idem Albinus [Albina], Pinianus, atque Melania ad ipsum Augustinum, qui postea sub Zozimo papa contrariis scriptis ostendit impii hæresiarachæ fallacias. Sed de his alias.

De rebus autem gestis Melaniæ junioris, ac Piniani viri ejus, ac sociorum, ejusdem Melaniæ vitæ Acta declarant: nimirum peregrinatos esse in Ægyptum ad visendos sanctos monachos erethi actolæ, relicta Albina matre ob ingravescentem senectutem Jerosolymis; inde vero redeuntes Jerosolymam, seorsum a conjuge Pinianum vitam excoluisse monasticam, Melaniam vero ad annos quatuordecim apud montem Oliveti clausam in cella perseverasse, duxisque ibi in angusto loco vitam angelis similem. Mira quidem hæc videbuntur; sed si quis legat quæ de ejusdem Melaniæ vitæ Instituto, antequam Jerosolymam proficisceretur, cum adhuc in Italia ac Romæ potissimum versaretur, idem qui supra Palladius scripsit (*Pallad., in Lausiac., cap. 49*), atque ea quæ de ejusdem vivendi ratione cum esset in **699** Africa, eadem acta habent; summum hujusmodi monasticæ vitæ genus tum ipsam, tum

^A Exstant apud Metaphrast. die 31 Jan., et Sur. t. I.

virum ejus attigisse, laud valde mirabitur, cum se ab initio penitissime Deo ambo addixissent.

Profectio Constantinopolitana.

Anno Christi 434. — Hoc eodem anno [Christi 434, Sixti papæ 3, Theodosii 27, Valentianii 40, Imp.] quo Proclus sedis Constantinopolitanæ regimen suscepit, sancta Melania junior, quæ (ut diximus) Jerosolymis monasticam vitam agebat, litteris a suo patruo Volusiano Constantinopolim accersitur: quo cum venisset, ipsum Volusianum reluctantem hactenus ad Christi fidem convertit, et ut Christianus moreretur, vitamque consequeretur æternam, tum precibus ad Deum, tum verbis apud ipsum infatigabili studio egit. Sed præclara memoria dignam historiam recolamus, quam quidem Photius in sua Bibliotheca cognovit esse germanam, dum agit de legatione Volusiani, de Melania ejus nepte, et Proclo episcopo, qui Volusianum Constantinopoli baptizavit, quorum meminimus superius, dum egimus de ejusdem Volusiani edicto adversus Cœlestium Pelagianum. Verum de eo illud breviter repetendum, hunc ipsum esse Volusianum, cujus conversionis causa a matre Christiana per Marcellinum tribunum interpellatum diximus sanctum Augustinum, ut ad Christi fidem eum converteret; sed datis ea de re ultro citroque litteris, ut id faceret, ab ipso sancto Augustino persuaderi tunc minime valuit. At præstitit tandem Deus ut id vel sero tandem perficeret: qua autem occasione, ipsa sanctæ Melaniæ Acta simplici pedestrique stylo quidem scripta, sed vera, his verbis reserant:

« Redduntur Melaniæ litteræ ab ejus patruo Volusiano, qui illo quidem tempore creatus erat præfectus Romanæ civitatis, missus vero erat legatus Byzantium ad Eudociam imperatricem. Hoc autem significabat epistola, quod jam diu illam videre desideraret. Illa vero cupiebat et ipsa quoque videre patruum, et ei persuadere ut a gentiliis desisteret opinione. Dubia autem animi, ne quid imprudens faceret, præter id quod Deo videbatur, cum aliquibus aliis monachis rem communicasset, permitterent autem illi, ut posset proficisci; egreditur Jerosolymis ipsa beata Melania, Constantinopolim versus arripiens iter. Per quamcunque autem transibat civitatem et regionem, eam quo par erat omnes prosequerentur honore et officiis. Civitatum enim sacerdotes et pontifices eam non parvo honore afficiebant; et venerandæ virgines, et quotquot erant egregii monachi, eam adorabant et salutabant, et tanquam e cœlo venientem aspiciabant.

« Cum autem venisset Chalcedonem et ad ipsum sinum maris, verebatur ingredi, et videbatur perturbata. Ventura enim in maximam civitatem mulier quæ vixerat in exercitatione, quietisque et silentii maximam curam gesserat, et non gustaverat tumultus qui sunt in civitate, merito extimescebat et refugiebat. Atque divertit quidem ubi erat templum omni ex parte benedictæ martyris Euphemie. Circa

mediam autem noctem martyr non parum ex se effudit suavissimi odoris, et voluptate replet ineffabili. Quocirca bona accepta fiducia, diluculo fretum audacter trajecit, et ingressa est Byzantium. Hospitio vero excipitur a quodam viro illustri et alioqui bono, nomine quidem Lauso (g), qui ad præposituræ honorem ascenderat.

« Invenit autem suum quoque patruum Volusianum gravi morbo oppressum; qui ejus habitum admiratus, formæque et vestitus incredibili et inopinata stupefactus mutatione (extenuatus enim admodum erat vultus ejus exercitatione), magna voce exclamavit: O qualem ex quali te video, Melania charissima! Illa vero ex ejus sermone sumpta occasione: A me quoque (inquit) discite, o beate patru, et accipe iudicium futurorum honorum. Nam nec ego tantam despiciam gloriæ habuisse, nec pecuniam, nec abjectissem curam ipsius corporis, nisi persuasum haberem me his propediem longe majora accepturam. Non autem per se solam, sed per multos quoque alios in ejus mentem sensim irrepebat beata Melania, et ejus falsam religionem studebat labefactare, sicut etiam per sapientissimum Proculum, cujus fidei tunc erat creditus sacer clavus ecclesiæ Constantinopolitanæ. Qui cum ad eum venisset, et suasa beatæ Melaniæ eum ad pietatem dirigeret, is dicitur illum adeo esse admiratus, ut etiam dixerit post agnitam veritatem, quod si Roma tres haberet tales, nec illic quidem nomen unquam audiretur gentiliis. Sed hæc quidem postea.

« Postquam autem Volusianus sensit Melaniam velle imperatorem quoque ad id incitare, veritus prolinus ne violentum et non voluntarium reputaret esse baptismum, et quam ex eo esset consecuturus, ipse mercede privaretur, eam a cœpto prohibuit. Et is quidem (ut dicemus paulo post) rem a se adimplevit, et abjurata gentiliis opinione, tractus est ad Christum. Illa autem nec aliorum curam abiecit; sed cum tunc esset exorta Nestorii blasphemia, et malignus multos in errorem adduceret etiam ex iis qui erant in verbo veritatis, ipsa erat quæ magnum adversus eum inibat certamen, et vanum et inane reddebat ejus sophisma, a mane usque ad vesperam iis respondens qui eam interrogabant, multisque ex iis qui decepti fuerant persuadens et eos reducens. Quamobrem malignus se ab ea vinci non ferens, in virum ejus conversus (nempe Pinianum) et ei apparens miserabilis, cum lugubri et nigra veste accedit ad eam, terrenus et gravia minitans; et primum quidem se ipsius imperatoris et ejus famulorum commutaturum et in contrarium tractaturum, deinde etiam ut miserabili exitu finiret vitam, procuraturum, gravissimis confecta doloribus. Illa autem hanc esse artem maligni intelligens, Christi nomen, quod gravissimam illi plagam affert, invocans, effecit ut is statim evanesceret. Deinde cum accersisset eum qui cum ipsa erat sacerdotem, et incepisset narrare ea quæ viderat et audierat; sensit repente dolorem

« Exstant apud Metaphrast. die ultima Januar., et Sur., tom. I, eadem die.

in coxendice, eumque adeo acrem, ut vocem amiserit, et nemo dubitaverit id esse manifestum inimici insultum. Cum sic ei productus esset dolor ad sex usque dies, et illa hora maxime malum intenderetur, qua nigrum aspexerat, et minas audierat (aderat enim dies septimus), accedit aliquis renuntians patrum Volusianum venisse in periculum ne repentina morte vitam mox finiret.

« Hoc postquam illa audivit, etsi propter dolorem coxendicis vix se posset movere, manibus et lectica protinus ad eum vecta proficiscitur. Valde enim angebatur animo, non quod ille moreretur, sed quod mortem subiret animæ, ut qui baptismi incorruptionem nondum esset assecutus. Deinde venit quidam alius, ei significans Volusianum esse baptizatum et cum eam sæpe quæsitam non invenisset, sed eam morbo detineri didicisset, alium ducem rursus nactus, per illum fit filius lucis, et baptismum consequitur. Cum hæc ei dicta essent, cum dolore animæ prorsus cessavit etiam morbus corporis, et lumbus quidem carebat etiam dolore, et pes movebatur, et communis inimicus afflictebatur dedecore; adeo ut viæ reliquum per se ipsa conficeret; et qui portabant, pro eo quod prius portabant, ad Deum laudandum statim manus extendebant. Deinde cum venisset ad patrum, et verbis eum confirmasset, et de ea quæ illic est vita disseruisset, lætum et bona spe præditum transmisit ad viam quæ ducit ad Deum, cum pulcherrimo viatico, nempe pretioso Christi corpore et sanguine eum instruxisset, et sic ut tuto recederet perfecisset. Et hæc quidem hoc modo gesta sunt. »

Reditus Jerosolymam.

« Illa autem cum multos quidem dies hic transigisset, in paucis vero multis plurimum profuisset, et ante alios imperatrici et ipsi imperatori (is autem erat Theodosius), nam hi majori opus habent curatione, ut quorum animi majori mundi gloria essent tumidi; cum hæc et alia plura fecisset, egreditur de civitate. » etc

Pervenisse autem ipsam ad diem Paschatis Jerosolymam, auctor subdit, ut 701 plane appareat, sequenti ab ejus adventu anno Domini eam Jerosolymam rediisse: cujus monitu Eudociam nonnihil profecisse, ex eo potest intelligi, quod et ad peregrinationem Jerosolymam postea suscipiendam etiam inflammasset; quando autem id contigerit, suo loco dicemus. Porro non Eudociam Augustam tantum, sed et Theodosium congressu Melaniæ esse redditum meliorem, ex rebus postea consecutis possumus opinari. Quod enim Melania catholicæ fidei zelo æstuet, par est credere eum adversus Nestorianos concitasse, permovisseque ut Nestorii libri imperatorio vetarentur edicto: quod sequenti anno, quo ipsa recessit Constantinopoli (ut dicemus), est promulgatum. Celebrissimi quidem nominis fuisse Melaniam tum antiqua parentum nobilitate, tum etiam admirabili sanctitate, totoque factam orbi Christiano notissimam, quæ dicta sunt tum de ipsa,

A tum de ejus avia Melania seniore, demonstrant

Melania Eudociæ Jerosolymam proficiscenti occurrit.

Hoc insuper ipso anno, qui sequens est ab Eudociæ nuptiis, Eudocia mater peregrinata est Jerosolymam voti solvendi causa, ut Socrates tradit his verbis: « Theodosius imperator deinceps (post translationem Joannis Chrysostomi corporis scilicet) preces Christo offerre, quibus gratias pro acceptis beneficiis agat, Christique nomen hoc munere obeundo eximiis honoribus decorare cœpit. Quin etiam Eudociam conjugem Jerosolymam misit. Quippe pollicitus erat illam hoc votum persoluturam, si filiam in matrimonium collocatam cerneret. Quin illa ipsa et ecclesias Jerosolymorum, et omnes alias in urbibus versus Orientem sitas, tum eo proficiscendo, tum domum redeundo, variis ornamentis honorifice illustravit (Socrat., l. vii, cap. 46). » Hæc Socrates. Porro persuasione quoque sanctæ Melaniæ junioris, cum illa (ut vidimus) esset Constantinopoli, hujusmodi peregrinationem Jerosolymam Eudociam suscepisse, ejus Acta testantur, in quibus hæc de Eudocia: « Interim autem dum hæc fierent, imperatrix Eudocia [Eudocia] iverat Antiochiam. Paruerat enim Melaniæ monitis, cum ea venisset Byzantium, suadentis ut hanc susciperet peregrinationem, et veniret Jerosolymam, ut videret loca sancta, et quæ ex eis percipitur fieret particeps sanctificationis. Cum Melania itaque ei processisset obviam, magno honore fuit affecta ab imperatrice, ut quæ eam matris loco haberet, et duabus de causis providentiæ divinæ ageret gratias, nempe quod usque adeo celebratam Jerusalem et sancta loca quæ videret digna sit habita, et quod in ea talis matris facta sit filia secundum spiritum. Signum est autem magni amoris imperatricis in Melaniam, quod non dubitaverit tantum iter aggredi, et eo accedere, et quæ illic erant virgines tanquam sorores salutare et amplexari.

« Porro autem cum celebraretur novi templi dedicatio, illa quoque aderat, et festum celebrabat. Hanc autem rem bonam consecutum est quiddam dignum maligni improbitate, et boni Dei virtute. Pedem imperatricis, qui injuria dæmonis e compage erat luxatus, illa absque dolore apte et recte in suum locum restituit. Cum hæc et non pauca alia a magna Melania percepisset commoda, et se simul etiam exsatiasset spectaculis, decrevit reverti Constantinopolim; et ei quidem Melania cum tanquam bonas comites dedisset preces, ipsam dimisit (Apud Metaphrast., die 31 Decemb.; Sur., die 31 Jan.). » Hæc ibi, sed de Eudociæ reditu Constantinopolim agemus anno sequenti, quo contigit.

Quod vero ad Melaniam spectat, quantum supervixerit, non constat; sed illud certum est, ipsam monastica vita magna observatione perfunctam, et miraculis pluribus illustratam, die, quam prænovit, Decembris ultima ad Deum migrasse, et inter sanctas relatam anniversaria memoria in Ecclesia celebratam.

DE PALLADII (h) LIBRO ELOGIA.

702 Vide dicta supra in prolegom. generali 10,

ubi ex Socrate illustre de Palladii libro elogium attulimus. Cui accedunt sequentia.

Cassiodorus, lib. viii Hist. Trip., cap. 23, ex Socrate :

Si quis autem velit seire ea quæ ipsi egerint et fecerint, et quæ ad eorum qui audierunt locuti sunt utilitatem, et quemadmodum eis obedirent bestiæ; a Palladio monacho scriptus est liber unus, qui Evagrii quidem erat discipulus, de his autem omnia accurate pertractavit. In quo etiam meminit mulierum quæ par vitæ institutum cum viris prius dictis susceperunt.

ROSWEYDI NOTATIO

(a) *Lausiaca.*] Ita hæc historia vocatur in Triodio, *ἢτα ἀνάγκωσις εἰς τὸ Λαυσαϊκόν :* Inde legitur in *Lausiaca*, quod et post ibidem occurrit. Ita autem dicta est a Lauso præposito imperii, de quo vide ad num. 7.

(b) *Paradisus Heraclidis.*] Habes hic Paradisum hunc, ut olim prodit post omnes libros de Vitis Patrum, in appendice. Vide dicta prolegomeno generali 44.

(c) *Mirati sumus.*] Existimo hic intelligi Aloysium Lipomanum, qui tomo III de Vitis Sanctorum Palladium, qui titulo Heraclidis olim Parisiis anno 1504 prodierat, secundo impressit, Venetiis, anno 1554, præmissa præfatione in libri commendationem. Sed si recte mehs Lipomani percipiatur, non tam ille dubitat, an Palladius Galata hujus libri auctor sit, quam ait Hieronymum epistola ad Ctesiphontem non agere de hoc libro Palladii, sed de Evagrii (vel potius Rufini), quod verum est. Quamquam iidem sex monachi, qui in libro Rufini habentur, et origenistas fuisse taxantur a sancto Hieronymo, etiam in hoc libro reperiuntur. At (ait Lipomanus) his sex dimissis alios legere ne graves. Vide prolegomenon generale ubi egimus de auctoritate horum librorum.

(d) *Quando autem id acciderit.*] Non existimo eum locum ex Palladii dialogo de rebus sancti Chrysostomi desumptum, clare facere ad Palladium nostrum Galatam. Nam etsi ille Palladius dicatur ibi, pag. 5, *episcopus Helenopolcos*, quomodo tamen post in eodem dialogo *episcopus Blemmyorum sive Æthiopum* dicitur? Nam, pag. 30 editionis Chrysostomi, quam citat Baronius, ita interrogat Theodorus: « Quid, quæso, de episcopis illis actum est, qui cum nostris missi sunt, Eulysio scilicet, Palladio, Cyriaco, atque Democrito [Lege, Demetrio] ? » Respondit Palladius, « Cyrillacum Emisænum octoginta millibus passuum Palmyram Persarum oppidum adductum esse; Eulysium vero Bostræ Arabum in castellum quod Nusphas appellatur, Sarracenis adjacens, relegatum; Palladium Blemmyorum sive Æthiopum episcopum servari prope locum qui Syene vocatur; Demetrium intus in Oasis Maasels proximam; sunt enim et alii Oases. »

Atqui hi quatuor pag. 5 ibidem memorantur Romanam venisse, ubi Eulysius Apamea Bithyniæ dicitur episcopus, et Demetrius Pisinuntis, diciturque tunc secundo Romanam venisse. Et pag. 6 habes Cyriacum cum Demetrio, Eulysio et Palladio, et Romanis aliquot sociis missum in Orientem a Romana Ecclesia, et ibidem habes de Romanis, qui post quatuor menses redierant: « Neque nobis edificare ultra potuerunt de beato Joanne aliquid certius, neque ubi modo sint Demetrius, Cyriacus, Eulysius, et Palladius. » Quare alterater locus corruptus est. Si recte priori loco 703 pag. 5, Palladius ille dicitur episcopus Helenopolcos, videndum num posteriore loco, pag. 30, verba transposita sint, legendumque: « Palladium episcopum servari prope locum Blemmyorum sive Æthiopum, qui Syene vocatur. » Certe Syene circa Blemmyos et Æthiopus. Hæc conjectura

A Joannes Damascenus, de iis qui in fide dormierunt :

Ἄγω δὴ τὴν Παλλადίου πρὸς Λαύσον ἱστορικὴν βίβλον, ἐν ἧ ταῖς κατὰ τὸν μέγαν καὶ θαυματουργὸν Μακάριον, παναληθῶς ἀνεγγραπταὶ θαύματα : « Adde et historicum librum Palladii ad Lausum, in quo verissime conscripta sunt miracula, quæ magnus signisque clarus Macarius operatus est. »

Nicephorus, lib. xi, cap. 44.

Palladius Evagrii discipulus Vitas Sanctorum optime disposuit.

mea ita demum locum habeat, si Græco aliquo Codice firmetur.

(e) *Quantum autem.*] Opinatio hæc non video quam solido fundamento nitatur, eum Palladius ille auctor dialogi de rebus sancti Chrysostomi omnino distinctus videatur a Palladio Galata. Quod et ipse Baronius paulo ante, anno Christi 404, ubi de Romana protectione Palladii Galatæ agit, agnoscit. Quare legatio hæc Palladii ad Zosimum papam intelligenda de Palladio auctore dialogi, non de Galata Lausiacæ scriptore.

(f) *Sed pro Albino Albinam.*] Proba Baronii divinatione, intelligi hic Albinam, sed non necesse Albinam pro Albino restituere. Constat enim illo sæculo seminarum nomina etiam masculinis terminationibus quandoque elata. Sic de femina, nunc Melania, nunc Melanius, nunc Melanium apud auctores veteres occurrit. Sic apud Hieron., epist. 79, (quæ hic in Melaniæ protectione Jerosolymitana citatur), « Albinus, Pinianus et Melania plurimum vos salutant. » Nec opus corrigere vel divinare de Albino filio. Sic in Palladio, cap. 117, ubi Latine est, de sancta Melania, Græce est, *ἡσπὶ τῆς μακαρίας Μελανίου*. Ita quoque capiendus sanctus Paulinus, epistola 249 ad Augustinum, quæ habetur inter Augustini epistolas: « Et nihil possum de beata hujus filii matre, et sanctorum patre radice ramorum Melanio melius aut sanctius prædicare, quam sanctitas tua in eam profari et disputare dignata est. » Nam per Melanium intelligit ipsam Melaniam, ut constat vel ex eo quod sequitur, *in eam*. Si enim ibi ageretur de ipsa Melania et ipsius patre Melanio, ut existimavit marginalium et indicis concinnator apud Baronium, tom. v, anno Christi 409, non *in eam*, sed *in eos* dixisset Paulinus. Et unde, quæso, constat Melaniæ patrem dictum fuisse Melanium? Constat Marcellum vel Marcellinum dictum. Intelligit igitur per Melanium, ut dixi, ipsam Melaniam, quam matrem filii vocat, et patrem radicem sanctorum ramorum, quod plures ex ea prodierint sanctitate illustres, et Melania neptis, et alia personæ.

An feminæ hæc Melania, Albina, dictæ Melanius et Albinus a virili fortitudine qua affectus omnes mundumque superarunt? qua forma Phryges ob effeminationem Phrygiæ dictæ.

(g) *Lausi.*] Vita Melaniæ junioris per Metaphrastem, 31 Januarii, de ejus Byzantii hospite: « Hospitio vero excipitur a quodam viro illustri, et altoqui bono, nomine quidem Lauso, qui ad præposituræ honorem ascenderat. » Baronius, tomo V, anno Christi 434, Sixti papæ 3, Theodosii 27, Valentini 10, imp. Hic ille quidem videtur esse Lausus ad quem Palladius Galatæ sua scripsit Lausiaca. Eodem enim quoque nomine Palladius eum præpositum vocat, quem et eundem imperii nominat: quoniam præpositura hæc esset, idem in fine operis declarat, ubi ait, eum sacro præfectum fuisse cubiculo.

(h) *Palladio.*] Frater Joannes Maria Brasichellensis, sacri Palatii apostolici magister, in indice librorum expurgandorum hæc de Palladio notat: ut probe nostas, lector, quoniam Palladius fuerit, accipe ja-